

EGY NEVEZETES LÁTOGATÁS: SZEMELVÉNYEK AZ ÉBERHÁRDI APPONYI-KASTÉLY TÖRTÉNETÉBŐL

KÉPESSY IMRE

A HUN-REN-ELTE
Jogtörténeti Kutatócsoport
blogja

A SZERZŐ:

DR. KÉPESSY IMRE

A HUN-REN-ELTE

JOGTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT

TUDOMÁNYOS MUNKATÁRSA

KEPESSY.IMRE@AJK.ELTE.HU

2024. január 29.

Legutóbbi bejegyzésomben az Appony községben található kastély történetét mutatam be, amely korántsem egygyedülként őrzi a grófi család emlékét a mai Szlovákia területén. Apponyi György (1736–1832) Pozsony óvárosában építtetett egy rokokó stílusú kastélyt 1761 és 1762 között, amelyet 2004 és 2008 között restauráltak, és amelyben azóta két múzeum működik. A család emellett rendelkezett ingatlannal Jabláncan. Az ott található, jelenleg is felújításra váró kastély 1663-ban épült a török háborúk során lerombolt korábbi kastély helyén. A mai bejegyzést azonban nem ezeknek, hanem az Éberhárdon található kastély történetének szentelem.

Éberhárd (szlovákul: Malinovo) Pozsonytól 15 km-re keletre található, a Kis-Duna partján. A község 16. században az Illésházy család birtokába került. A település központjában lévő várat a 17. század végén Szelepcsényi hercegprímás alakíttatta át kastéllyá, illetve építtette fel mellé a várkápolnát.¹ 1810-ben az Apponyi család vált a falu földesurává, ők fejezték be a kastély építését. Az Ország-bírói Értekezleten elnöklő Apponyi György gróf (1803–1899) 1872-ben építtette fel a temetőben található kápolnát, amely a későbbiekben az Apponyi család temetkezési helyéül szolgált.

A kastély az Apponyi család több tagjának életében jelentős szerepet játszott. Gróf Apponyi György a közélettől való visszavonulását követően itt töltötte élete utolsó éveit. E kastélyban nevelkedett fia, gróf Apponyi Albert miniszter, legitimista politikus és a trianoni béke delegáció tagja; illetve itt született az ő fia is, Apponyi György Alexander (1898–1970). Jelentős látogatókból nem tudunk olyan impozáns listát felállítani, mint a nagyapponyi ingatlan esetében, de egy valakit mégiscsak ki kell emelni. A kastélyt körülölelő park bejáratánál egy kőtáblára lehetünk figyelmesek, amelynek tanúsága szerint 1910. április 17-én Apponyi Albert vendégül látta az Amerikai Egyesült Államok korábbi elnökét, Theodore Rooseveltet (akiről a Chateau Apponyban erre tekintettel nevezték el az egyik lakosztályt).

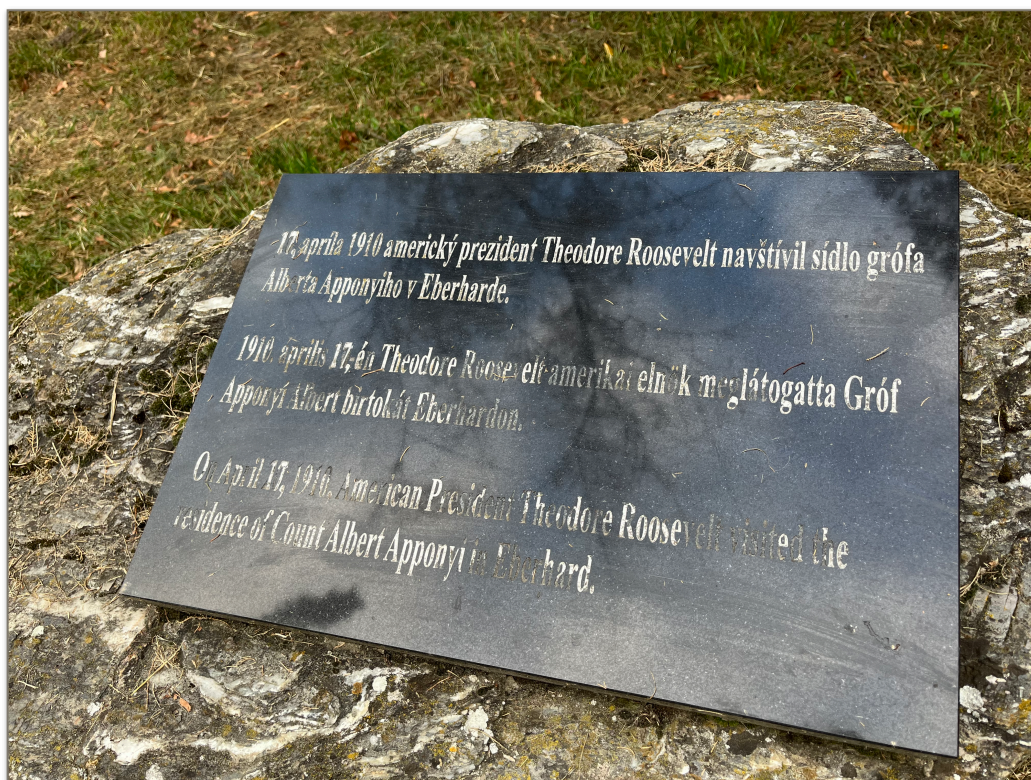
Roosevelt hivataláról való leköszönését követően egy közel egyéves afrikai szafarin vett részt, majd európai körútra indult. Először Rómában járt, majd Bécsbe követően Budapestre készült utazni. Apponyi Albert kérésére azonban tett egy rövid kitérőt Éberhárdra. A két politikus 1904-ben találkozott egymással St. Louisban, ahol Apponyi az Interparlamentáris Unióban részt vevő magyar küldöttség tagjaként volt jelen. Kapcsolatuk ezt követően majd tíz éven keresztül fennmaradt.²

Roosevelt elnök érkezése jelentős eseménynek számított. A pozsonyi pályaudvaron hatalmas tömeg köszöntötte, majd Éberhárdra érkezve iskolások sorfala és az éljenző lakosság, a kastély bejáratánál pedig a község előljárósága fogadta. A vendéget ezután Apponyiné és gyermekei üdvözölték, és rövid pihenőt követően a gróf ebédet adott Rooseveltnak tiszteletére.

A nyilvánosság a sajtóból tudott meg néhány részletet Rooseveltről rövid éberhárdi tartózkodásáról, Apponyi Albertnek köszönhetően. A gróf szavai szerint Rooseveltet lenyűgözte a lelkes fogadtatás, amelyben része lehetett, és rendkívül sajnálta, hogy csak rövid időt tölthetett Magyarországon.

A gróf megkérdezte Rooseveltet, kíván-e ismét indulni az elnökségért, aki erre azt felelte, hogy ő maga sem tudja biztosan. Apponyi egyebekben a volt elnök személyiségét igencsak méltatta. A Budapesti Hírlap így idézte szavait: „Egy koncentrált erő ez az ember

(...) Ezt Amerikában is hallottam róla s tapasztaltam. A közéleti tisztesség bajnoka, minden korrupció üldözője, akár milyen formában jelentkezik is az. Nagyon érdeklődött viszonyaink iránt. ”³

Az éberhárdi ingatlan 1923-ig maradt az Apponyi család birtokában. Ekkor mind a kastély, mind a park a csehszlovák állam tulajdonába került, és az állami mezőgazdasági iskola székhelyévé vált.⁴ A település az első bécsi döntést követően Magyarországhoz került. Az 1933-ban elhunyt Apponyi Albert hamvait néhány évvel később, 1942-ben helyezték el a temetői kápolnában, édesapja földi maradványai mellé.

A kastély, valamint az azt körülvevő park ma kétharmad részben Pozsony megye önkormányzatának, egyharmad részben Éberhárd község

tulajdonában áll. A park a nyilvánosság számára nyitott, az épület azonban évek óta zárva van. A 20. század elején készült fényképeken a kastély teljes frontja látható volt, mára az épület jelentős részét kitakarják a környező fák. Ez annyiban talán „örvendetes”, hogy így kevésbé láthatóak az épület oldalára került graffitik, illetve kevésbé vehető észre, hogy az egykoron patinás épület állaga mennyit romlott az elmúlt évtizedek során.

2017 tavaszán a község vezetése a hivatalos honlapján közölte, hogy Pozsony megye a kulturális minisztériumtól kaphat támogatást az épület és a kastély parkjának felújítására. Akkor arról számoltak be, hogy a kastélyparkban megújulhat a közvilágítás, felújíthatják a járdákat és zöldterületeket alakíttatnak ki. Az Új Szó korabeli tudósítása szerint a kastély

felújítására a Szlovák Műszaki Egyetem diákjai készítettek javaslatokat, amelyeket 2017. április 29-én a kastélyban lehetett megtekinteni.⁵

Az akkor meghirdetett felújításra sajnos nem került sor, viszont 2023. június 23-i ülésén Pozsony Megye Önkormányzata határozatot fogadott el az éberhárdi táj- és természeti park átfogó felújításáról. Ennek tanúsága szerint az önkormányzat a területet rekreációs, kulturális, oktatási és történelmi célokra szeretné használni, és elsődlegesen a kastélyparkot kívánják 18. századi állapotába visszaállítani. Arra a kérdésre, hogy a kastély felújítására mikor kerülhet sor, az a válasz érkezett, hogy keresik a megoldást, azaz a pályázati lehetőséget annak felújítására is.⁶ Jelen sorok szerzője bízik abban, hogy az egykor sokkal szebb napokat is látott

épület felújítására a közeljövőben ténylegesen sor fog kerülni, és az önmagában is rendkívül komoly értéket képviselő kastélyparkhoz hasonlóan maga a kastély is magáénak tudhatja azt a figyelmet, amelyet vitán felül megérdemel.

Hivatkozások:

¹ Vende Aladár: Pozsony vármegye községei. Éberhárd. In Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Borovszky-borovszky-samu-magyarorszag-varmegyei-es-varosai-1/ pozsony-varmegye-13AE4/ pozsony-varmegye-kozsegei-irta-vende-aladar-13BB9/ eberhard-13C71/>

² Hornyák István: Theodore Roosevelt Pozsonyban Egy látogatás margójára, avagy hogyan keletkeznek a városi legendák. <https://pozsonyikifli.sk/theodore-roosevelt-pozsonyban-egy-latogatás-margójára-avagy-hogyan-keletkeznek-a-vari-legendák/>

³ Budapesti Hírlap, 1910. április 19. 7. p.

⁴ Lásd: <https://www.malinovo.sk/kozseg/tortenelem/>

⁵ Megújulhat Éberhárd kastélya. Új Szó, 2017. április 26. <https://ujso.com/regio/megujulhat-eberhard-kastelya>

⁶ Dunajszky Éva: Visszakaphatja 18. századi fényét az éberhárdi Apponyi kastélypark. <https://ma7.sk/tajaink/visszakaphatja-18-szazadi-fenyet-az-eberhardi-apponyi-kastelypark>

Képek elérhetősége:

1. oldal: Az éberhárdi Apponyi-kastély homlokzata.
2. oldal: A kastélypark bejáratánál található emlékkő. A képek a szerző saját felvételei.